

Motion till riksdagen 2009/10:Ju206

av **Magdalena Andersson (m)**

Samlat grepp för att motverka hederskulturen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kriminalisering av tvångs gifte.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rätt för socialtjänsten att inleda utredningar utan att informera föräldrarna.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett samlat grepp för att motverka hederskultur.

¹ Yrkande 2 hänvisat till SoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

I vårt land är det förbjudet att tvinga barn till giftermål. Det är också förbjudet att idka våld och övergrepp mot barn, men det förekommer fortfarande. En färsk undersökning gjord av Stockholms universitet bland Stockholms-ungdomar visar att var tionde 15-årig flicka i Stockholm och fyra procent av pojkarna lever med hedersrelaterade problem som hårt begränsar deras liv. Omräknat till hela tonårsgruppen 13–19 år betyder det att över 3 000 tonårsflickor får en mycket sämre chans i livet än sina jämnåriga – bara i Stockholm. Vi vet också att det förekommer en s.k. dold hederskultur där fäder och bröder styr så gott som varje steg för sina döttrar och systrar. Enligt en ny kartläggning gjord av Ungdomsstyrelsen visar det sig att nästan 70 000 unga i Sverige har ett begränsat eller villkorat val i förhållande till äktenskap eller val av partner. Detta är bland de svåraste missförhållanden som moderna civiliserade samhällen har att arbeta mot.

I Sverige har alla barn och ungdomar rätt till en trygg uppväxt och som vuxna har de rätt att välja vem de vill leva med. Ändå lever många flickor och unga kvinnor i vårt land under andra premisser och sociala normer än vår lagstiftning utgår från. Hedersproblematiken är ny i förhållande till svenska lagar och existerande rutiner.

Själva hedersproblematiken bygger framförallt på ett patriarkalt familjesystem och ett gruppcentrerat skamtänkande där mannen har en betydligt mer framträdande och överordnad roll än kvinnan. Kvinnans kyskhet och oskuld utgör viktiga grundstenar för familjens heder och om en ung kvinna talar med en utomstående man riskerar familjen att förlora sin heder. Hedersproblematiken drabbar hela familjen eftersom alla familjemedlemmar tvingas bidra genom sitt beteende till att upprätthålla familjens heder, men på olika sätt. Mannens heder kopplas främst till två områden: hans förmåga att kontrollera kvinnans sexualitet och försörja familjen, medan kvinnans heder enbart är knuten till hennes sexualitet. Det är viktigt att kvinnan är oskuld när hon gifter sig och därför betraktas kontrollen av kvinnans sexualitet som nödvändig för att upprätthålla familjens heder och rykte. Således är det viktigt att tidigt hitta lämpliga äktenskapskandidater för döttrarna i familjen.

Orsakerna till hedersrelaterade brott är flera, men som regel kan nämnas sociala, traditionella, kulturella men även individuella orsaker. Brotten kan ske när man lämnat ett land, en värld och strukturer som man känner igen och är trygg med. I en helt ny värld och i ett samhälle med andra sociala mönster, upplevs ofta förändringar som snabba och ibland hotfulla. Det kan skrämja, förvirra och skapa osäkerhet som leder till både överbeskyddande och isolering, men också rent brottsliga handlingar och tvång, såsom tvångsäktenskap. Trots att det är förbjudet att gifta bort barn blir flera ungdomar varje år bortgifta i arrangerade äktenskap som de själva inte valt.

I Sverige är det förbjudet med tvångsäktenskap. Det är dock inte kriminaliserat. I dag har polisen att använda sig av andra juridiska verktyg som olaga hot, tvång och misshandel när misstänkta fall av tvångsäktenskap utreds, men risken för att alla situationer inte täcks är stor. En kriminalisering av tvångsäktenskap krävs för att bryta gamla mönster och stödja dem som blir utsatta.

Fel! Okänt namn på

Det är rimligt att den som bryter mot lagen ska åläggas ett straff för att lagen inte ska bli verkningslös.

Många ungdomar får sin frihet och skolgång begränsad av hedersrelaterade orsaker. Man får inte ta del av all skolundervisning och man får inte umgås med skolkamrater på sin fritid eller inte delta i skolan sex- och samlevnads-kunskap, simundervisning eller följa med på klassresor. I den nya skollagen kommer rätten att bli befriad från lektioner att avskaffas, det är välkommet och en viktig signal. Men trots ny skollag kan vi vara relativt säkra på att en ny lag inte kommer hindra hederskulturen från att fortsätta begränsa barn och unga på olika sätt.

En annan del av lagstiftningen som i vissa fall har bäring på den s.k. hedersproblematiken är att gällande lagstiftning innebär att socialtjänsten alltid måste kontakta föräldrarna om man startar en utredning och en flicka eller pojke är under 18 år. Detta blundar för att hedersförtrycket och hedersvåldet har en helt annan logik än vanliga familjekonflikter. Resultatet blir att barn och ungdomar inte våga anmäla den egna familjens olagliga frihets- eller integritetskränkningar, eller be om stöd och hjälp, eftersom de vet att socialtjänsten kommer att kontakta just föräldrarna. Det är därför angeläget att lagstiftningen ändras så att de som är i behov av hjälp vet att det är riskfritt att kontakta socialtjänsten. Detta är också något som delvis tas upp i Barnskyddsutredningen (SOU 2009:69) som presenterades i somras.

Min uppfattning är att det krävs ett knippe åtgärder för att motverka den s.k. hedersproblematiken. Det handlar om en ändring av socialtjänstlagen, att kriminalisera tvångsgifte, att fortsätta kunskapsuppbyggandet och att arbeta för att stärka de barn och unga som idag lever i en begränsande värld. Därför krävs ett samlat grepp för att motverka hedersproblematiken. Tvångsgifte bör bli ett eget brott, som är kriminaliserat och där straff utdöms.

Stockholm den 23 september 2009

Magdalena Andersson (m)